Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA NĪLO JĒSKINENA [*NIILO JÄÄSKINEN*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2011. gada 15. decembrī[1]

Lieta C-378/10

VALE Építési kft

(Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága (Ungārija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Brīvība veikt uzņēmējdarbību — LESD 49. pants un LESD 54. pants — Sabiedrības juridiskās adreses pārcelšana no vienas dalībvalsts uz citu, mainot piemērojamās valsts tiesības ("kapitālsabiedrības pārrobežu atkaldibināšana") — Valsts tiesiskais regulējums, kas valsts komercreģistrā kā šīs sabiedrības tiesību priekšteci neļauj reģistrēt citā dalībvalstī dibinātu sabiedrību — Valsts tiesiskais regulējums, kas ļauj veikt šādu reģistrāciju, ja tiesību priekštece ir Ungārijā dibināta sabiedrība

I – Ievads

1. Šī prejudiciāla nolēmuma procedūra attiecas uz sabiedrību pārrobežu mobilitāti vienotajā tirgū. Tiesai iesniegtais lūgums attiecas uz EKL 43. panta un EKL 48. panta, tagad – LESD 49. pants un LESD 54. pants, interpretāciju un tika iesniegts procedūrā saistībā ar sabiedrības, kas dibināta saskaņā ar Itālijas tiesībām, juridiskās adreses pārrobežu pārcelšanu uz Ungāriju, ietverot sabiedrības svītrošanu no Itālijas komercreģistra, piemērojamo tiesību maiņu un minētās sabiedrības, kas apgalvo, ka ir Itālijas sabiedrības saistību pārņēmēja, atkaldibināšanu saskaņā ar Ungārijas tiesībām.

2. Saskaņā ar Ungārijas tiesisko regulējumu šajā lietā valsts komercreģistrā kā sabiedrības tiesību priekšteci var ierakstīt Ungārijā nodibinātu sabiedrību. Turpretī minētais regulējums neatļauj ierakstīt šādas ziņas, ja tiesību priekštece ir citā dalībvalstī nodibināta sabiedrība, kā tas ir pamata lietā.

3. Šī lieta ir saistīta ar Tiesas spriedumiem par Eiropas sabiedrību tiesībām, piemēram, *Daily Mail and General Trust*, *Centros*, *Überseering* *Inspire Art*, *SEVIC Systems* un *Cartesio* [2]. Tomēr lietai ir novatorisks aspekts, jo Tiesai tiek lūgts spriest par uzņēmējas dalībvalsts pienākumu apjomu attiecībā uz "kapitālsabiedrības pārrobežu atkaldibināšanu"[3].

1 — Oriģinālvaloda – franču.

2 — 1988. gada 27. septembra spriedums lietā 81/87 *Daily Mail and General Trust* (*Recueil*, 5483. lpp.), 1999. gada 9. marta spriedums lietā C-212/97 *Centros* (*Recueil*, I-1459. lpp.), 2002. gada 5. novembra spriedums lietā C-208/00 *Überseering* (*Recueil*, I-9919. lpp.), 2003. gada 30. septembra spriedums lietā C-167/01 *Inspire Art* (*Recueil*, I-10155. lpp.), 2005. gada 13. decembra spriedums lietā C-411/03 *SEVIC Systems* (Krājums, I-10805. lpp.) un 2008. gada 16. decembra spriedums lietā C-210/06 *Cartesio* (Krājums, I-9641. lpp.).

3 — Šajos secinājumos tiesvedības pamatā esošo darbību es saukšu par "kapitālsabiedrības pārrobežu atkaldibināšanu". Turpmāk tiks paskaidroti šādas kvalificēšanas iemesli.

II – Atbilstošās tiesību normas

A – *Savienības tiesības*

4. Ne Savienības primārajos, ne sekundārajos tiesību aktos nav noteikumu, kas reglamentē vienas dalībvalsts sabiedrības pārrobežu atkaldibināšanu vai šādas sabiedrības juridiskās adreses starptautisku pārcelšanu[4].

5. Tomēr Padomes 2001. gada 8. oktobra Regulas (EK) Nr. 2157/2001 par Eiropas uzņēmējsabiedrības (*SE*) statūtiem[5] 8. pantā ir paredzēti sīki izstrādāti noteikumi par *SE* juridiskās adreses pārcelšanu. Padomes 2003. gada 22. jūlija Regulā (EK) Nr. 1435/2003 par Eiropas Kooperatīvās sabiedrības (*SEC*) statūtiem[6] arī paredzēta iespēja Eiropas kooperatīviem pārcelt juridisko adresi. Turklāt Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 26. oktobra Direktīvā 2005/56/EK par kapitālsabiedrību pārrobežu apvienošanos[7] ir paredzētas atbilstošās tiesību normas šādu apvienošanos īstenošanai.

B – *Valsts tiesības*

6. Galvenās valsts tiesību normas ir formulētas divos likumos[8].

7. Pirmkārt, runa ir par 2006. gada Likumu Nr. V par sabiedrību reklāmu, sabiedrību reģistrācijas tiesvedību un brīvprātīgu likvidāciju (*A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény*)[9] (turpmāk tekstā – "Likums par sabiedrību reģistrāciju"). Nozīmīgās normas ir ietvertas šī likuma 24.–29. pantā un 57. panta 4. punktā.

8. Otrkārt, runa ir par 2006. gada Likumu Nr. IV par komercsabiedrībām (*A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. Törvény*)[10] (turpmāk tekstā – "Likums par komercsabiedrībām"). Šī likuma nozīmīgās normas, kas attiecas uz šo lietu, ir ietvertas it īpaši 3. pantā, 69. panta 1. punktā, 71., 73., 74. un 75. pantā.

III – Pamata lieta un prejudiciālie jautājumi

9. Saskaņā ar Itālijas tiesībām dibinātā sabiedrība ar ierobežotu atbildību *VALE Costruzioni Srl* (turpmāk tekstā – "*VALE Costruzioni*") Romas (Itālija) komercreģistrā tika reģistrēta 2000. gada 16. novembrī.

10. 2006. gada 3. februārī *VALE Costruzioni* iesniedza pieteikumu par tās svītrošanu no minētā reģistra, norādot, ka vēlas izbeigt darbību Itālijā, pārcelt tās juridisko adresi uz Ungāriju un turpināt tajā savu darbību.

11. Saskaņā ar šo pieteikumu iestāde, kas atbildīga par reģistra uzturēšanu Romā, 2006. gada 13. februārī svītroja *VALE Costruzioni* no reģistra. Lietas materiālos ir norādīts, ka reģistrā ailē ar virsrakstu "Svītrošana [no reģistra] un juridiskās adreses pārcelšana" ir veikta atzīme, ka "sabiedrība ir pārcēlusies uz Ungāriju". Izraksts no Itālijas komercreģistra apliecina, ka *VALE Costruzioni* norādīja, ka valsts, kurā atrodas tās juridiskā adrese, ir Ungārija un tās adrese ir Budapeštā (Ungārija).

4 — Jāatgādina, ka Eiropas Kopienu Komisija 2003. gada 21. maija paziņojumā par uzņēmējdarbības tiesību modernizāciju (COM(2003) 284, galīgā redakcija) darīja zināmu savu nodomu izstrādāt Četrpadsmitās direktīvas priekšlikumu par juridiskās adreses pārcelšanu no vienas dalībvalsts uz citu un šajā ziņā uzsāka publisku apspriešanos, kas noslēdzās 2004. gada 15. aprīlī. Tomēr Komisija vēl nav pieņēmusi šādu priekšlikumu.

5 — OV L 294, 1. lpp.

6 — OV L 207, 1. lpp.

7 — OV L 310, 1. lpp.

8 — Turpmākajos punktos ir izklāstīts šo likumu saturs tiktāl, ciktāl tas šķiet nozīmīgs.

9 — *Magyar Közlöny* 2006/1 (I. 4.), 2006. gada 4. janvāris, 99. lpp.

10 — *Magyar Közlöny* 2006/1 (I. 4.), 2006. gada 4. janvāris, 24. lpp.

12. *Vale Costruzioni* direktors un viena cita fiziska persona 2006. gada 14. novembrī, proti, sešus mēnešus vēlāk, Romā apstiprināja *VALE Építési kft* (turpmāk tekstā – "*VALE Építési*") – saskaņā ar Ungārijas tiesībām dibinātas sabiedrības ar ierobežotu atbildību – statūtus, lai ierakstītu to Ungārijas komercreģistrā. Dibināšanas akta preambulā ir norādīts, ka "sabiedrība, kas sākotnēji tika nodibināta Itālijā saskaņā ar Itālijas tiesībām, ir nolēmusi pārcelt tās juridisko adresi uz Ungāriju un darboties saskaņā ar Ungārijas tiesībām". Atbilstoši dibināšanas aktam saskaņā ar Ungārijas likumā noteiktajām prasībām tika atbrīvota puse no sabiedrības pamatkapitāla un 2006. gada 14. decembrī iemaksāta *VALE Építési* norēķinu kontā Ungārijā. Dibināšanas aktā ir minēta tā pati adrese Budapeštā.

13. *VALE Építési* pārstāvis 2007. gada 19. janvārī *Fővárosi Bíróság* (Budapeštas Apgabaltiesa, Ungārija), kas darbojas kā *cégbíróság* (tiesa, kas atbildīga par lietu vešanu komercreģistrā), iesniedza pieteikumu sabiedrības reģistrācijai saskaņā ar Ungārijas tiesībām. Pieteikumā viņš norādīja, ka *VALE Costruzioni* ir *VALE Építési* tiesību priekštece.

14. Minētā tiesa, rīkojoties galvenokārt kā tiesa, kas atbildīga par lietu vešanu komercreģistrā, *VALE Építési* reģistrācijas pieteikumu noraidīja. *Fővárosi Ítélőtábla* (Galvaspilsētas apelācijas tiesa), kurā minētā sabiedrība iesniedza apelācijas sūdzību, apstiprināja apstrīdēto rīkojumu noraidīt pieteikumu. Tās lēmumā ir norādīts, ka saskaņā ar sabiedrībām piemērojamām Ungārijas tiesību normām Itālijā dibināta un reģistrēta sabiedrība nevar pārcelt tās juridisko adresi uz Ungāriju un to nevar ierakstīt komercreģistrā pieprasītajā veidā. Šī tiesa uzskata, ka saskaņā ar Likumu par sabiedrību reģistrāciju par tiesību priekšteci nevar atzīt sabiedrību, kas nav Ungārijas sabiedrība. Komercreģistrā var norādīt tikai ziņas, kas uzskaitītas minētā likuma 24.–29. pantā.

15. *VALE Építési* iesniedza kasācijas sūdzību *Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága* (Ungārijas Republikas Augstākā tiesa), t.i., iesniedzējtiesā. *VALE Építési* uzskata, ka ar apstrīdēto lēmumu esot pārkāpti EKL 43. panta un EKL 48. panta tieši piemērojamās normas un ka tajā nav nošķirta, pirmkārt, sabiedrības juridiskās adreses starptautiska pārcelšana, kas neietver ne sabiedrības sākotnējās juridiskās personas, ne piemērojamo tiesību maiņu, un, otrkārt, sabiedrības starptautiska reorganizācija, kas ietver šādu maiņu.

16. Iesniedzējtiesa uzskata, ka praktiskās grūtības šajā lietā ir saistītas ar apstākli, ka komercreģistrs ir sakārtots kā "atvilktņu" sistēma, kuras dažādu "atvilktņu" saturs ir noteikts Likuma par sabiedrību reģistrāciju 24.–29. pantā. Uzņēmums, kas vēlas izmantot tiesības veikt uzņēmējdarbību, nevis pārceļot juridisko adresi uz Ungāriju, bet nodibinot jaunu Ungārijas sabiedrību, un vēlas norādīt statūtos, ka agrāk ir darbojies citā dalībvalstī, varētu atsaukties uz šo apstākli, tikai norādot reorganizācijas datumu. Šajā ziņā iesniedzējtiesa apstiprina *Fővárosi Bíróság* vērtējumu, uzsverot, ka Ungārijas tiesībās par reorganizāciju nevar uzskatīt juridiskās adreses pārcelšanu, kas ietver sabiedrības atkaldibināšanu saskaņā ar Ungārijas tiesībām un norādi par Itālijā dibinātu tiesību priekšteci, kā to lūdz *VALE Építési*.

17. Šajos apstākļos valsts tiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdeva Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai uzņēmējai dalībvalstij ir jāņem vērā EKL 43. pants un [EKL] 48. pants gadījumā, ja sabiedrība, kas dibināta citā dalībvalstī (izcelsmes dalībvalsts), pārceļ savu juridisko adresi uz uzņēmēju dalībvalsti un šā iemesla dēļ tiek svītrota no izcelsmes dalībvalsts komercreģistra, sabiedrības akcionāri apstiprina jauno dibināšanas aktu saskaņā ar uzņēmējas dalībvalsts tiesībām un šī sabiedrība lūdz to reģistrēt uzņēmējas dalībvalsts komercreģistrā atbilstoši uzņēmējas dalībvalsts tiesībām?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai EKL 43. pants un [EKL] 48. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj (uzņēmējas) dalībvalsts tiesisko regulējumu vai praksi, kas liedz sabiedrībai, kura ir likumīgi dibināta kādā citā dalībvalstī (izcelsmes dalībvalstī), pārcelt savu juridisko adresi uz uzņēmēju dalībvalsti un turpināt tajā savu darbību saskaņā ar šīs pēdējās dalībvalsts tiesībām?

3) Vai saistībā ar atbildi uz otro jautājumu ir nozīme tam, ar kādu pamatojumu uzņēmēja dalībvalsts atsaka sabiedrībai reģistrāciju reģistrā, konkrēti:

— tam, ka dibināšanas aktā, kas tiek iesniegts uzņēmējā dalībvalstī, sabiedrība norāda sabiedrību, kas bija dibināta izcelsmes dalībvalstī un kas ir svītrota no tās komercreģistra, kā savu tiesību priekšteci un lūdz norādīt minēto pēdējo sabiedrību kā tās tiesību priekšteci uzņēmējas dalībvalsts komercreģistrā?

— jautājumam, vai gadījumā, ja notiek starptautiskā reorganizācija Kopienas iekšienē, uzņēmējai valstij, izskatot sabiedrības reģistrācijas pieteikumu, ir pienākums ņemt vērā izcelsmes dalībvalstī izdoto aktu, ar kuru norāde uz juridiskās adreses pārcelšanu ir iekļauta minētās dalībvalsts komercreģistrā, un, ja tai tas ir jāņem vērā, tad kādā mērā?

4) Vai uzņēmēja dalībvalsts, izskatot reģistrācijas pieteikumu, ko šajā dalībvalstī ir iesniegusi sabiedrība, kas veic starptautisko reorganizāciju Kopienas iekšienē, var piemērot tās iekšējo tiesību normas attiecībā uz sabiedrību reorganizāciju valsts līmenī, proti, pieprasot minētajai sabiedrībai, lai tā izpildītu visus nosacījumus, kas paredzēti uzņēmējas dalībvalsts iekšējās tiesībās par reorganizāciju valsts līmenī (piemēram, sagatavot bilanci un aktīvu inventarizāciju), vai tomēr ar EKL 43. pantu un [EKL] 48. pantu tiek noteikts šai valstij pienākums nošķirt starptautisko reorganizāciju Kopienas iekšienē no reorganizācijas valsts līmenī, un, ja tas tā ir, tad kādā mērā?"

IV – Tiesvedība Tiesā

18. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesas kancelejā tika reģistrēts 2010. gada 28. jūlijā. Rakstiskus apsvērumus ir iesniegusi sabiedrība *VALE Építési*, Ungārijas un Vācijas valdības, Īrija, Itālijas, Austrijas un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Komisija un EBTA Uzraudzības iestāde.

19. Lai papildinātu lietas materiālus, Tiesa Itālijas valdībai un *VALE Építési* pārstāvim lūdza rakstveidā atbildēt uz jautājumiem par Itālijas tiesību normu piemērojamību un lietas faktiem. Atbildes Tiesas kancelejā ir reģistrētas 2011. gada 22. jūlijā.

20. *VALE Építési*, Ungārijas un Vācijas valdības, Īrija, Itālijas, Austrijas un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Komisija un EBTA Uzraudzības iestāde bija pārstāvētas tiesas sēdē, kas notika 2011. gada 14. septembrī.

V – Tiesiskais vērtējums

A – *Ievaddaļa*

21. Uzdodot savus jautājumus, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai ir piemērojamas Savienības tiesības, ja kapitālsabiedrība, kas ir likumīgi nodibināta dalībvalstī A un vēlāk svītrota no minētās dalībvalsts komercreģistra, lai pārceltos un reģistrētos dalībvalstī B, mainot piemērojamās tiesības, pārceļ tās juridisko adresi un pat veic reorganizāciju, un, ja atbilde ir apstiprinoša, kādas tam ir sekas. Tā kā Ungārijas tiesību normas neatļauj reģistrēt sabiedrību, kas par tiesību priekšteci norāda citas dalībvalsts sabiedrību, iesniedzējtiesa lūdz Tiesai sniegt risinājumu, ņemot vērā Savienības tiesību normas par brīvību veikt uzņēmējdarbību.

22. Ņemot vērā Tiesā iesniegtos jautājumus, es ierosinu aplūkot tos divās daļās: pirmajā daļā iztirzāt jautājumu par LESD 49. panta un LESD 54. panta [11] piemērojamību sabiedrību reorganizācijas gadījumā un otrajā daļā – jautājumu par to, kā tiesību normas par brīvību veikt uzņēmējdarbību ietekmē valsts tiesību normas, kas var ierobežot brīvību veikt uzņēmējdarbību.

23. Tomēr pirms prejudiciālo jautājumu tiesiskā vērtējuma sniegšanas ir lietderīgi aplūkot trīs jautājumus. Pirmkārt, daži lietas dalībnieki pauda šaubas par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību. Otrkārt, man šķiet, ka ir noteikti jāprecizē lietojamā terminoloģija. Treškārt, pēdējais būtiskais jautājums, kas jāaplūko sākumā, attiecas uz *VALE Costruzioni* juridisko pastāvēšanu brīdī, kad tika iesniegts reģistrācijas pieteikums Ungārijā.

B – *Par pieņemamību*

24. Apvienotās Karalistes valdība un EBTA Uzraudzības iestāde savos rakstveida apsvērumos, atbildot uz diviem pēdējiem jautājumiem, norāda, ka iesniedzējtiesas nolēmumā ir nepilnības, kas var izraisīt uzdoto jautājumu nepieņemamību. Minētais nolēmums neprecizējot tiesiskās sekas, kas Itālijas tiesībās saistītas ar *VALE Costruzioni* svītrošanu no komercreģistra. Ungārijas valdība un Komisija apgalvo, ka no minētā nolēmuma nevarot secināt, vai pēc svītrošanas no reģistra *VALE Costruzioni* ir vai nav veikusi saimniecisko darbību. Ungārijas, Austrijas un Apvienotās Karalistes valdības arī norāda, ka ne visas personas, kas apstiprināja *VALE Építési* statūtus, ir *VALE Costruzioni* sabiedrības dalībnieki. Visbeidzot, Īrija uzskata, ka neesot skaidrs, vai "juridiskās adreses" pārcelšana nozīmē juridiskās adreses vai faktiskās atrašanās vietas pārcelšanu.

25. Tomēr man nerodas šaubas par prejudiciālo jautājumu pieņemamību. Tas, manuprāt, izriet no Tiesas judikatūras, kurā norādīts, ka Tiesai, ja ir uzdoti jautājumi par Savienības tiesību interpretāciju, atbilstoši LESD 267. pantā noteiktajai procedūrai principā ir jāsniedz nolēmums [12]. Tiesas atteikums atbildēt uz valsts tiesas iesniegtu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ir iespējams tikai tad, ja ir acīmredzams, ka prasītajai Savienības tiesību normu interpretācijai nav nekādas saiknes ar pamata lietas faktiem vai priekšmetu, ja jautājums ir tikai hipotētisks vai arī ja Tiesas rīcībā nav vajadzīgo faktisko un juridisko elementu, lai lietderīgi atbildētu uz tai uzdotajiem jautājumiem [13].

26. Tomēr šajā gadījumā tas acīmredzami tā nav. Lai gan iesniedzējtiesas lēmumā ir neprecizitātes attiecībā uz Itālijas tiesību īpatnībām, man šķiet, ka Tiesai ir pietiekama informācija, lai varētu sniegt nolēmumu. Uzdotie jautājumi pareizi iekļauj tiesiskos un faktiskos apstākļus un attiecas uz reālu problēmu, kas var ietekmēt visu vienoto tirgu. Turklāt Tiesa vēl nav sniegusi precīzas atbildes uz minētajiem jautājumiem.

27. Turklāt jautājums par tiesiskajām sekām, kas iestājas tad, ja kapitālsabiedrība ir svītrota no Itālijas komercreģistra, uz ko skaidri norāda iesniedzējtiesa, šķiet, ir īpaši sarežģīts un nebūt nav nepārprotami interpretējams.

C – *Izskatāmās lietas precīzs novērtējums*

28. Man šķiet, ka ir būtiski precizēt lietojamo terminoloģiju, lai noteiktu, kāda nozīme ir *VALE Építési* dibināšanas aktam, ko parakstījušas personas, kas veica saimniecisko darbību kā sabiedrība ar ierobežotu atbildību saskaņā ar Itālijas tiesībām, proti, *VALE Costruzioni*, un vēlas, lai *VALE Építési* atzītu par *VALE Costruzioni* tiesību pārņēmēju. Šajā ziņā rodas jautājums, vai Ungārijas iekšējās tiesībās ir bijuši līdzīgi gadījumi.

11 — Jauna numerācija pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā.

12 — Skat. tostarp 2010. gada 10. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-395/08 un C-396/08 *Bruno* u.c. (Krājums, I-5119. lpp., 18. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

13 — Ņemot vērā pastāvīgo judikatūru, skat. it īpaši 2007. gada 7. jūnija spriedumu apvienotajās lietās no C-222/05 līdz C-225/05 *van der Weerd* u.c. (Krājums, I-4233. lpp., 22. punkts), 2010. gada 22. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-188/10 un C-189/10 *Melki* un *Abdeli* (Krājums, I-5667. lpp., 27. punkts), kā arī iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Bruno* u.c. (19. punkts).

29. Saskaņā ar lietas materiāliem Ungārijas sabiedrība ar ierobežotu atbildību acīmredzami var pārcelt savu juridisko adresi no vienas vietas uz citu valsts iekšienē. Šādā gadījumā nemainās ne juridiskā forma, ne piemērojamās tiesības, un [sabiedrība] saglabā savu juridisko personu.

30. Turklāt saskaņā ar Ungārijas tiesībām "sabiedrību var dibināt, veicot reorganizāciju (t.i., mainot sabiedrības veidu sabiedrības apvienošanās vai sadalīšanās procesā)" [14]. Sabiedrību ar ierobežotu atbildību var reorganizēt, piemēram, par akciju sabiedrību. Ja notiek šāda sabiedrības veida maiņa, tiek izveidota jauna juridiska persona, bet tā ir reorganizētās juridiskās personas, kas zaudē savu tiesībspēju reorganizācijas brīdī, tiesību pārņēmēja [15]. Saskaņā ar Ungārijas tiesību aktiem sabiedrības veida maiņu var veikt arī, pārceļot juridisko adresi valsts iekšienē [16].

31. Šajā lietā veiktā darbība atšķiras no juridiskās adreses maiņas valsts līmenī tajā ziņā, ka tās īstenošanai jāizveido jauna juridiskā persona un jāsvītro no reģistra esošā sabiedrība, jo Ungārijas tiesību aktos nav paredzēta ārvalstīs dibinātas sabiedrības juridiskās adreses pārrobežu pārcelšana.

32. Turklāt iesniedzējtiesa uzsver, ka saskaņā ar Ungārijas tiesībām tādu sabiedrības mobilitātes gadījumu, kā pamata lietā, nevar kvalificēt kā "sabiedrības reorganizāciju", jo Ungārijas sabiedrību tiesībās ir noteikti tikai trīs reorganizācijas veidi.

33. Turklāt saskaņā ar Savienības tiesībām *VALE Costruzioni* un *VALE Építési* ir tāds pats sabiedrības veids, proti, tās ir sabiedrības ar ierobežotu atbildību [17]. Skaidrs, ka nav nekādas nepieciešamības valsts tiesību sistēmā paredzēt sabiedrības ar ierobežotu atbildību reorganizāciju par tāda paša veida sabiedrību, ja nenotiek apvienošanās vai sadalīšanās.

34. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, šķiet, ir lietderīgi šajā lietā minēto darbību klasificēt kā "sabiedrības pārrobežu atkaldibināšanu". Šāda darbība ietver juridiskās adreses pārcelšanu ar piemērojamo tiesību maiņu (šīs maiņas pamatā ir nepieciešamība dibināt jaunu sabiedrību saskaņā ar uzņēmējas dalībvalsts tiesībām, lai varētu turpināt sākotnējās sabiedrības darbību), kā arī sākotnējās sabiedrības svītrošanu no izcelsmes valsts reģistra.

35. Turklāt es norādu, ka šajā lietā sabiedrības un tās dalībnieku mērķi varētu sasniegt, veicot pārrobežu apvienošanos, kurā *VALE Costruzioni* tiktu apvienota ar *VALE Építési* saskaņā ar Direktīvu 2005/56 [18].

14 — Skat. Likuma par komercsabiedrībām 3. panta 3. punktu.

15 — Skat. Likuma par komercsabiedrībām 70. panta 1. punktu. Saskaņā ar Likuma par sabiedrību reģistrāciju 57. panta 3. punktu "gadījumā, ja tiek mainīts sabiedrības veids, tiesa, kas atbildīga par lietu vešanu komercreģistrā, atbilstoši teritoriālajai piekritībai, kurā atrodas sabiedrības tiesību priekšteces juridiskā adrese, paziņo par sabiedrības reorganizāciju 60 dienu laikā pēc dibināšanas akta parakstīšanas vai pieņemšanas. Paziņojumam pievieno lūgumu par priekšteces svītrošanu no reģistra". Tomēr minētā panta redakcijā sabiedrības veida maiņa, šķiet, nozīmē drīzāk tiesību pārņemšanu, kas notiek starp divām juridiskām personām ar tādu pašu juridisko identitāti, nevis vienas un tās pašas juridiskās personas juridiskās formas reorganizāciju.

16 — Skat. Likuma par sabiedrību reģistrāciju 57. panta 4. punktu.

17 — Eiropas līmenī par šādu sabiedrību sistēmu skat., piemēram, De Kluiver, H. J., "Europe and the Private Company – An Introduction", no: De Kluiver, H. J. un Van Gerven, W. M. (izd.), *The European private company?*, Maklu, Anvers, 1995, 23. lpp. Es vēlos norādīt, ka šis sabiedrības veids ietilpst Padomes 1968. gada 9. marta Pirmās direktīvas 68/151/EEK par to, kā vienādošanas nolūkā koordinēt nodrošinājumus, ko dalībvalstis prasa no sabiedrībām Līguma 58. panta otrās daļas nozīmē, lai aizsargātu sabiedrību dalībnieku un trešo personu intereses (OV L 65, 8. lpp., skat. tās 1. pantu), piemērošanas jomā, taču neietilpst Padomes 1976. gada 13. decembra Otrās direktīvas 77/91/EEK par to, kā vienādošanas nolūkā koordinēt nodrošinājumus, ko saistībā ar akciju sabiedrību veidošanu un to kapitāla saglabāšanu un mainīšanu dalībvalstis prasa no sabiedrībām Līguma 58. panta otrās daļas nozīmē, lai aizsargātu sabiedrību dalībnieku un trešo personu intereses (OV L 26, 1. lpp., skat. arī tās 1. pantu), piemērošanas jomā.

18 — Pārrobežu apvienošanās metodi bieži izmanto Amerikas Savienotajās Valstīs, lai mainītu uzņēmumam piemērojamos federālo valstu likumus, skat. Armour, J. un Ringe, W. G., "European Company Law 1999 2010: Renaissance and Crisis", *Common Market Law Review*, 48. sēj. (2011), nr. 1, 125.–174. lpp., it īpaši 161. un 162. lpp.

D – *Par* VALE Costruzioni *juridisko pastāvēšanu saskaņā ar Itālijas tiesībām*

1) Ievada apsvērumi

36. Tiesa ir vairākkārt uzsvērusi, ka sabiedrība pastāv tikai saskaņā ar valsts tiesību aktiem, kas nosaka tās dibināšanu un darbību [19]. No šāda viedokļa raugoties, šajā gadījumā saskaņā ar Itālijas tiesībām dibināta sabiedrība ar ierobežotu atbildību ir reorganizēta par sabiedrību ar ierobežotu atbildību, kas ir dibināta saskaņā ar Ungārijas tiesībām. Tomēr pašlaik šāda reorganizācija nav paredzēta ne Savienības tiesību normās [20], ne Ungārijas tiesībās.

37. Jāuzsver, ka prasītāja reģistrācijas procedūrā Ungārijā ir dibināmā Ungārijas sabiedrība (proti, *VALE Építési*), kurai, šķiet, ir ierobežotas iespējas veikt procesuālas darbības, jo tā nav reģistrēta. Turklāt saskaņā ar informāciju, ko tiesas sēdē sniedza *VALE Építési* pārstāvis, minētajai Ungārijas sabiedrībai piederot aktīvi, kas atbilst reģistrācijai nepieciešamai pamatkapitāla daļai, kā arī tai esot vadība un dalībnieki, kas tomēr nav identiski tiem, kuri ir Itālijas sabiedrībā.

38. Tomēr, tā kā *VALE Costruzioni* ir svītrota no Itālijas komercreģistra, rodas jautājums par *VALE Építési* priekšteces pastāvēšanu.

39. Tā kā bija jāprecizē vairāki valsts tiesību elementi, Tiesa lūdza *VALE Építési* un Itālijas valdībai atbildēt uz papildu jautājumiem.

2) *VALE Építési* un Itālijas valdības nostāja

40. Pirmais jautājums, ko Tiesa uzdeva Itālijas valdībai, ir par to, kādi nosacījumi jāizpilda Itālijas sabiedrībai, kas, pārceļot juridisko adresi, vēlas reorganizēties par sabiedrību, kura dibināta saskaņā ar citas dalībvalsts tiesībām. Savā atbildē minētā valdība apstiprina, ka Itālijas tiesības atļauj pārcelt Itālijā dibinātas sabiedrības juridisko adresi uz citu valsti. Atbilstoši Itālijas tiesībām juridiskā adrese ir pārcelta tikai tad, ja tiek ievēroti abu attiecīgo dalībvalstu tiesiskie regulējumi. Minētā valdība uzskata, ka sabiedrība turpina pastāvēt kā juridiska persona saskaņā ar Itālijas tiesībām tikai tad, ja valstis, uz kurām attiecas pārcelšanās, vienojas par šādas darbības sekām. Ja sabiedrība vēlas ne tikai pārcelt juridisko adresi, bet arī nebūt dibinātai saskaņā ar Itālijas tiesībām, svītrošana no reģistra var notikt tikai pēc šīs sabiedrības reģistrācijas ārvalstīs [21].

41. Otrais jautājums, ko Tiesa uzdeva Itālijas valdībai, bija par to, kādas sekas Itālijas tiesībās ir sabiedrības svītrošanai no komercreģistra. Minētā valdība apgalvo, ka pēc Itālijas sabiedrību tiesību reformas, kas notika 2003. gadā, kapitālsabiedrību svītrošana no komercreģistra nozīmē to darbības pārtraukšanu. Tomēr jautājums rodas tad, ja pēc svītrošanas no reģistra pastāv vai rodas tiesiskās attiecības vai aktīvi. Turpretī ir iespējams atcelt kapitālsabiedrības svītrošanu no reģistra, un tas nozīmē, ka attiecīgā sabiedrība joprojām tiek uzskatīta par aktīvu, kamēr nav pierādīts pretējais. Itālijas valdība tiesas sēdē precizēja, ka pašreizējo komercreģistra ierakstu "ir pārcēlusies uz Ungāriju" varētu atcelt ar atpakaļejošu spēku, ja sabiedrība būtu svītrota no reģistra, pamatojoties uz nelikumīgu lēmumu. Šādā gadījumā jautājums par *VALE Costruzioni* pastāvēšanu vai nepastāvēšanu noteikti nerastos.

19 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Daily Mail and General Trust* (19. punkts) un iepriekš minētais spriedums lietā *Cartesio* (104. punkts).

20 — Skat. COM(2003) 284, galīgā redakcija.

21 — Jākonstatē, ka šajā gadījumā Itālijas iestādes, šķiet, nav ievērojušas iepriekš minēto hronoloģisko secību.

42. *VALE Építési* uzdotais jautājums galvenokārt attiecas uz pierādījumiem tam, ka *VALE Costruzioni* bija nodoms veikt reorganizāciju. Savā atbildē *VALE Építési* vairākkārt uzsver, ka *VALE Costruzioni* reorganizācijas un juridiskās adreses pārcelšanas uz Ungāriju pamatā ir nodoms veikt reālu un pastāvīgu saimniecisko darbību. *VALE Építési* apgalvo, ka *VALE Costruzioni* lēmums, kas tika pieņemts pareizā un pienācīgā veidā ilgu laiku pirms tās svītrošanas no komercreģistra, pierāda, ka tās sabiedrības dalībniekiem bija konsekvents un skaidrs nodoms, ko neietekmēja samērā ilgs laiks, kas pagāja kopš *VALE Costruzioni* svītrošanas no reģistra Itālijā un *VALE Építési* reģistrācijas pieteikuma iesniegšanas Ungārijā.

3) Vērtējums

43. Ņemot vērā iepriekš minēto, situāciju ir iespējams izvērtēt no divām perspektīvām.

44. Pirmkārt, saskaņā ar Itālijas tiesībām *VALE Costruzioni* vairs nepastāv, un Itālijas tiesībās atļauto [juridiskās adreses] pārcelšanu nevar pabeigt, ja sabiedrība vairs nepastāv. Tomēr tad rodas jautājums, kam pieder sabiedrības aktīvi, proti, sabiedrības reģistrēšanai Ungārijā atbrīvotais kapitāls, un kas ir atbildīgs par sabiedrības saistībām pret trešām personām [22]. It īpaši ir jānoskaidro jautājums, kāds ir no reģistra svītrotās sabiedrības dalībnieku attiecību raksturs.

45. Otrkārt, *VALE Építési* vēl nepastāv kā juridiskā persona saskaņā ar Ungārijas tiesībām, jo šīs sabiedrības reģistrācija Ungārijā ir atteikta. Tomēr dibināmajai sabiedrībai bija nepieciešamais juridiskais statuss, lai tā uzsāktu tiesvedību un būtu lietas dalībniece valsts tiesā un Tiesā.

46. Par šiem diviem aspektiem var rasties metafiziskas diskusijas, pamatojoties uz klasiskajām teorijām par juridiskās personas pastāvēšanu un tās raksturu, tostarp par identitātes nepārtrauktību laikā, ja ir notikusi reorganizācija vai tiesību pārņemšana. Tomēr, lai piemērotu Savienības tiesību normas par brīvību veikt uzņēmējdarbību saimnieciskās dzīves realitātei, manuprāt, būtu jāpiešķir svarīgāka nozīme nekā juridiskās personas tiesību teorētiskajiem aspektiem.

47. Šajā ziņā es vēlētos atgādināt ģenerāladvokāta Darmona [*Darmon*] formulējumu lietā *Daily Mail and General Trust* par tiesību veikt uzņēmējdarbību mērķi, kas ir sabiedrības "integrēšanās valsts ekonomikā", un ka "uzņēmuma jēdziens būtībā ir tautsaimniecisks. Tas vienmēr ietver efektīvu ekonomisku saikni" [23]. Turklāt ģenerāladvokāts La Pergola lietā *Centros* konstatēja, ka "tiesībām veikt uzņēmējdarbību ir būtiska nozīme [EK] līgumā noteikto mērķu īstenošanā, kas visiem Kopienas pilsoņiem vienlīdzīgi nodrošina brīvību veidot saimnieciskus uzņēmumus ar valstu tiesībās paredzēto instrumentu palīdzību, sniedzot tiem iespēju integrēties tirgū" un "aizsargāt iespēju īstenot ekonomiskās iniciatīvas, kā arī komerciālo brīvību izmantot instrumentus, kas šim mērķim ir paredzēti dalībvalstu tiesību sistēmās" [24].

48. *Vale Costruzioni* gadījumā runa ir par ekonomisku vienību, ko saskaņā ar Itālijas tiesībām ir nodibinājuši [sabiedrības] dalībnieki, to savstarpējām saistībām, sabiedrības aktīviem un sociālo mērķi turpināt *VALE Costruzioni* darbību Ungārijā kā sabiedrībai, kas dibināta saskaņā ar Ungārijas tiesībām. Kaut arī šī vienība zaudētu savu juridisko statusu saskaņā ar Itālijas tiesībām un tās pēctece vēl nebūtu nodibināta saskaņā ar Ungārijas tiesībām, *VALE Építési* vai tās dalībniekiem būtu jābūt iespējai izmantot brīvību veikt uzņēmējdarbību Ungārijā, lai turpinātu saimniecisko darbību, kā tas noteikts no reģistra svītrotās sabiedrības un dibināmās sabiedrības statūtos.

22 — Šis jautājums ir īpaši svarīgs, ja sabiedrība nav likvidēta. Saskaņā ar iepriekš minēto spriedumu lietā *Cartesio* (112. punkts) Itālijas Republika nevarēja prasīt sabiedrības likvidāciju kā priekšnoteikumu juridiskās adreses pārcelšanai, kas ietver piemērojamā likuma maiņu.

23 — Skat. ģenerāladvokāta Darmona secinājumu lietā, kurā pieņemts iepriekš minētais spriedums *Daily Mail and General Trust*, 3. un 5. punktu.

24 — Skat. ģenerāladvokāta La Pergolas secinājumu lietā, kurā pieņemts iepriekš minētais spriedums *Centros*, 20. punktu.

49. Šis aspekts attiecībā uz partneru nodomu man šķiet būtisks, analizējot brīvības veikt uzņēmējdarbību piemērojamību[25]. Brīvību veikt uzņēmējdarbību vēlas izmantot nevis Itālijas sabiedrība, kas, iespējams, valstī nepastāv, taču to var atjaunot, bet dibināmā Ungārijas sabiedrība un tajā iesaistītās fiziskās personas.

50. To pieņemot, lai piemērotu brīvību veikt uzņēmējdarbību, nav svarīgi zināt, vai *VALE Costruzioni* turpināja pastāvēt pēc 2006. gada februāra vai arī *VALE Costruzioni* beidza pastāvēt uz laiku sakarā ar, iespējams, kļūdainu ierakstu, kas izdarīts Romas komercreģistrā. Katrā ziņā ir fiziskas personas, dalībvalsts pilsoņi, kuri izmantoja brīvību veikt uzņēmējdarbību vienā dalībvalstī un kuriem joprojām ir nodoms to izmantot citā dalībvalstī. Tāpēc minētajā situācijā var piemērot LESD 54. pantu vai LESD 49. pantu.

51. Jāprecizē, ka, piemērojot minētos LESD noteikumus, [sabiedrības] dalībnieku valstspiederībai nebūtu jāpiešķir izšķirīga nozīme: ja tie ir Itālijas pilsoņi, kas pārceļas uz Ungāriju, pārrobežu elements ir klātesošs, un pat ja tie būtu Ungārijas pilsoņi, risinājums būtu identisks, jo šajā gadījumā [sabiedrības] dalībnieki repatriētu uzņēmumu no Itālijas uz savu izcelsmes valsti.

52. Turpretī pirmās sabiedrības juridiskā pastāvēšanas nepārtrauktība brīdī, kad tiek juridiski dibināta sabiedrība, kurai jāpārņem tās tiesības, ir vēl viens aspekts, kas ir atkarīgs no uzņēmējas dalībvalsts noteiktajiem nosacījumiem, lai dibināmo sabiedrību varētu atzīt par pirmās sabiedrības tiesību pārņēmēju. Itālijas tiesību aktu un līdzīgu ES tiesību normu nosacījumu[26] pamatā ir princips, kas nosaka, ka pēctecība ir iespējama tikai tad, ja ir tiesību pārņēmējs, pirms tiesību priekštecis nav zaudējis savu tiesībspēju. Šī principa saturs jāizvērtē, aplūkojot trešo un ceturto jautājumu.

E – *Par brīvības veikt uzņēmējdarbību piemērojamību šajā lietā (pirmais un otrais jautājums)*

53. Sabiedrību mobilitāte iekšējā tirgū var izpausties vairākos veidos, piemēram, kā meitasuzņēmumu vai filiāļu dibināšana, juridiskās adreses maiņa vai pārrobežu apvienošanās. Sabiedrību tiesību jautājums attiecas, pirmkārt, uz brīvību veikt uzņēmējdarbību primāro tiesību līmenī un, otrkārt, daudz konkrētāku tiesību normu īstenošanu atvasināto tiesību līmenī.

54. Ir labi zināms, ka tiesību normu saskaņošana šajā jomā Eiropas Savienībā nebūt vēl nav pabeigta. Tomēr Savienības likumdevējs noteiktās jomās jau ir rīkojies.

55. Piemēram, Regulā Nr. 2157/2001[27] ir paredzēts, ka Eiropas sabiedrība var pārcelt tās juridisko adresi no vienas dalībvalsts uz citu, saglabājot savu juridiskās personas statusu, un, veicot šādu pārcelšanu, netiek nodibināta jauna juridiska persona. Tomēr šāda pārcelšana noteikti ietver sabiedrībai piemērojamo valsts tiesību maiņu. Tāpat Regulā Nr. 1435/2003[28] tiek atļauts Eiropas kooperatīvām sabiedrībām pārcelt savu juridisko adresi. Turpretī Direktīva 2005/56 ir piemērojama situācijās, kad sabiedrība apvienojas ar citā dalībvalstī dibinātu sabiedrību.

56. Tātad juridiskās adreses pārcelšana Savienības tiesībās nav sveša parādība. Protams, iepriekš minētajās tiesību normās paredzētā iespēja attiecas tikai uz šajās tiesību normās minētajiem sabiedrību veidiem. Tomēr šāda iespēja pastāv, un Savienības likumdevēja ierosinātā pieeja trijās jomās ir diezgan konsekventa.

25 — Es atgādinu, ka *VALE Építési* statūtus apstiprināja [sabiedrības] dalībnieki, kas daļēji atšķiras no *VALE Costruzioni* [sabiedrības] dalībniekiem.

26 — Skat. Regulas Nr. 2157/2001 8. pantu, saskaņā ar kuru svītrošana no reģistra tiek veikta pēc jaunas sabiedrības ierakstīšanas reģistrā. Skat. *mutatis mutandis* arī Direktīvas 2005/56 13. pantu.

27 — Skat. minētās regulas 8. pantu.

28 — Skat. minētās regulas 7. pantu.

57. Savienības līmenī nav nekādu noteikumu par juridiskās personas reorganizāciju no vienas tiesību sistēmas citā, izņemot trīs iepriekš minētos gadījumus. Tāpēc, ņemot vērā pašlaik spēkā esošās Savienības tiesības, dalībvalstīm ir jāparedz šādas reorganizācijas kārtība. Šajā ziņā jāatgādina, ka EKL 293. pantā ir noteikts, ka dalībvalstīm vajadzības gadījumā jārīko savstarpējas sarunas, lai, nodrošinot savu pilsoņu intereses, savstarpēji atzītu sabiedrības, saglabātu sabiedrību juridiskas personas statusu, tām pārceļot atrašanās vietu no vienas valsts uz citu, un ir paredzēta iespēja apvienoties sabiedrībām, kas dibinātas saskaņā ar dažādu valstu tiesību aktiem. Taču, tā kā EKL 293. pants ar Lisabonas līgumu tika atcelts, primārajās tiesībās vairs nav paredzēta iespēja noslēgt nolīgumus starp dalībvalstīm par savstarpēju sabiedrību atzīšanu.

58. Lai gan ir dažādas juridiskas grūtības sabiedrību tiesību, valsts nodokļu tiesību, kā arī starptautisko privāttiesību jomā, Tiesa ar tās pamatspriedumiem ir devusi būtisku ieguldījumu Savienības sabiedrību tiesību izstrādē, sniedzot iespējas sabiedrību pārrobežu mobilitātei.

59. LESD noteikumi par brīvību veikt uzņēmējdarbību garantē tiesības veikt uzņēmējdarbību citā dalībvalstī ne tikai Savienības pilsoņiem, piemērojot LESD 49. pantu, bet arī sabiedrībām, kas minētas LESD 54. pantā. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru šo noteikumu mērķis ir galvenokārt nodrošināt ārvalstu pilsoņiem un sabiedrībām uzņēmējā dalībvalstī tādu pašu attieksmi kā šīs valsts pilsoņiem un sabiedrībām, turklāt tajos ir aizliegts citā dalībvalstī radīt jebkādus šķēršļus veikt uzņēmējdarbību kādas dalībvalsts pilsonim vai sabiedrībai, kas dibināta saskaņā ar citas dalībvalsts tiesību normām [29].

60. Dalībvalstīm ir pienākums, it īpaši kopš iepriekš minētā sprieduma lietā *Überseering*, atzīt sabiedrības, kas dibinātas saskaņā ar to izcelsmes dalībvalsts tiesību normām, pat ja tām nav materiālas saiknes ar šo valsti. Kad šāda vienība ir likumīgi nodibināta, tā var izmantot brīvību veikt uzņēmējdarbību Eiropas Savienībā [30].

61. Judikatūrā noteikto mobilitāti var ierobežot valsts pasākumi, kas var kavēt vai padarīt mazāk pievilcīgu LESD garantēto pamatbrīvību izmantošanu. Tomēr šādi pasākumi ir pieļaujami tikai tad, ja tie atbilst četriem nosacījumiem: tos piemēro nediskriminējošā veidā, tie ir pamatoti ar primāriem vispārējo interešu apsvērumiem, tie nodrošina izvirzītā mērķa sasniegšanu un tie nepārsniedz šī mērķa sasniegšanai nepieciešamo [31].

62. Minētais ierobežojums konkretizējas arī tiesību ļaunprātīgas izmantošanas jēdzienā, ko dalībvalstis var precizēt un īstenot [32].

63. Lai gan normas par brīvību veikt uzņēmējdarbību, kas ir autonoms Savienības tiesību jēdziens, ir interpretētas ļoti plaši, cita sabiedrību mobilitātes ierobežojuma pamatā ir noteikumi, saskaņā ar kuriem attiecīgā sabiedrība tika dibināta un kuru nozīmi uzsvēra Tiesa. Tiesa *Überseering* lietā arī uzsvēra, ka juridiskās adreses pārcelšanas kārtība ir noteikta valsts tiesību normās, saskaņā ar kurām minētā sabiedrība tika nodibināta [33].

64. Tiesa spriedumā lietā *Cartesio* arī ir lēmusi, ka "dalībvalstij ir arī tiesības noteikt saikni, kas tiek prasīta no sabiedrības, lai to varētu uzskatīt par tādu, kura dibināta saskaņā ar valsts tiesībām un šajā ziņā var baudīt tiesības veikt uzņēmējdarbību, un kas prasīta, lai saglabātu šo statusu pēc tam. Šīs tiesības ietver iespēju šai dalībvalstij neļaut sabiedrībai, uz kuru attiecas tās valsts tiesības, saglabāt šo statusu, ja tā iecerējusi reorganizēties uz citu dalībvalsti, pārceļot savu juridisko adresi uz šo dalībvalsti, tādējādi laužot saikni, ko paredz dibināšanas dalībvalsts tiesības" [34].

29 — Šajā ziņā skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā *Daily Mail and General Trust* (15. un 16. punkts).

30 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Centros* (26. punkts); spriedums lietā *Überseering* (95. punkts) un spriedums lietā *Inspire Art* (137. punkts).

31 — Šajā ziņā skat. 2009. gada 11. jūnija spriedumu lietā C-564/07 Komisija/Austrija (31. punkts un tajā minētā judikatūra).

32 — Skat. 2006. gada 12. septembra spriedumu lietā C-196/04 *Cadbury Schweppes* un *Cadbury Schweppes Overseas* (Krājums, I-7995. lpp., 51. punkts un tajā minētā judikatūra), kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Centros* (24. punkts) un spriedumu lietā *Inspire Art* (136. punkts).

33 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Überseering* (70. punkts).

34 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Cartesio* (110. punkts).

65. Tomēr šajā situācijā nenotiek piemērojamo tiesību maiņa. Tiesa spriedumā lietā *Cartesio* uzsvēra, ka šādas sabiedrības, kas dibināta saskaņā ar dalībvalsts tiesībām, juridiskās adreses pārcelšana uz citu dalībvalsti, nemainot tiesību aktus, kas uz to attiecas, ir jānošķir no gadījuma, kas paredz pie dalībvalsts piederošas sabiedrības pārcelšanu uz citu dalībvalsti, mainot piemērojamās valsts tiesības, sabiedrībai pārveidojoties tādas sabiedrības formā, uz ko attiecas pārcelšanās dalībvalsts tiesību akti [35]. Pēdējā gadījumā ar tiesībām, kas minētas spriedumā lietā *Cartesio*, it īpaši nevar attaisnot to, ka dibināšanas dalībvalsts, liekot izbeigt šīs sabiedrības darbību un to likvidēt, liedz tai pārveidoties par šīs citas dalībvalsts tiesību sabiedrību, ja vien šīs pēdējās minētās tiesības to atļauj [36].

66. Tādējādi piemērojamo tiesību maiņa noteikti ietekmē brīvības veikt uzņēmējdarbību piemērojamību.

67. Turpretī, runājot par uzņēmēju dalībvalsti, ir svarīgi uzsvērt Tiesas pieņemto risinājumu spriedumā lietā *SEVIC Systems* par diskriminējošu atteikumu reģistrēt pārrobežu apvienošanos, lai gan valsts tiesību akti paredzēja iespēju reģistrēt apvienošanās valsts līmenī. Tiesa uzskata, ka "brīvība veikt uzņēmējdarbību tiek piemērota tādā apjomā, kas ietver jebkuru pasākumu, kurš ļauj vai pat tikai atvieglo iespēju piekļūt citai dalībvalstij, nevis tai, kurā notiek uzņēmējdarbība, un veikt saimniecisko darbību šajā valstī, sniedzot ieinteresētajiem uzņēmējiem iespēju reāli piedalīties minētās valsts ekonomiskajā dzīvē ar tādiem pašiem noteikumiem, kādi tiek piemēroti valsts uzņēmējiem" [37].

68. EBTA Uzraudzības iestāde uzsver, ka vienotajā tirgū būtu jāatzīst sabiedrību tiesības brīvi izvēlēties sabiedrībām piemērojamās tiesības. Šāda izvēles brīvība ļautu sabiedrībām izvēlēties vislabvēlīgākos ekonomiskos apstākļus un visizdevīgāko sabiedrību tiesību sistēmu [38]. Sabiedrības parasti vēlas pārcelt savu juridisko adresi uz citu dalībvalsti, lai iegūtu labāku pieeju finansējumam un samazinātu izmaksas. Turklāt ir iespējams, ka sabiedrība galvenokārt darbojas citā dalībvalstī. Tādējādi sabiedrības pārrobežu atkaldibināšana ar piemērojamo tiesību maiņu ir īpašs veids, kā izmantot brīvību veikt uzņēmējdarbību, ko varētu salīdzināt ar pārrobežu apvienošanos. Tātad šādas atkaldibināšanas pamatā ir saimnieciskās darbības, kuru veikšanai dalībvalstīm saskaņā ar LESD 49. pantu ir pienākums nodrošināt brīvību veikt uzņēmējdarbību.

69. Ņemot vērā iepriekš minēto, jānorāda, ka LESD panti par brīvību veikt uzņēmējdarbību attiecas uz sabiedrību pārrobežu atkaldibināšanu, kas ietver piemērojamo tiesību maiņu, juridiskās adreses pārcelšanu, kā arī sabiedrības dibināšanu saskaņā ar uzņēmējas dalībvalsts tiesībām, tai uzņemoties minētās sabiedrības kā tiesību pārņēmējas tiesības un pienākumus. Valsts tiesai ir jāizvērtē, vai valsts tiesību normas un prakse šajā jautājumā rada šķēršļus minētās pamatbrīvības izmantošanai, un, manuprāt, tas ir tieši šis gadījums.

F – *Par ierobežojumiem un to pamatojumu (trešais un ceturtais jautājums)*

70. Tiesa sprieduma lietā *Cartesio* 112. punktā konstatēja, ka sabiedrību ir iespējams reorganizēt par sabiedrību, kas dibināta saskaņā ar citas dalībvalsts tiesībām, "ja vien šīs tiesības to atļauj" [39]. Manuprāt, ir acīmredzami, ka Tiesa, lietojot izteicienu "minētās tiesības", apzīmē uzņēmējas dalībvalsts tiesības. Vai ir iespējams spriedumu interpretēt tādējādi, ka uzņēmēja dalībvalsts pēc brīvas izvēles var aizliegt vai atļaut darbību, kurā notiek kapitālsabiedrības juridiskā adreses pārcelšana un piemērojamo tiesību maiņa? Manuprāt, tas tā nav.

35 — Turpat (111. punkts).

36 — Turpat (112. punkts).

37 — Iepriekš minētais spriedums lietā *SEVIC Systems* (18. punkts).

38 — Šajā ziņā skat. Direktīvas par juridiskās adreses pārrobežu pārcelšanu ietekmes novērtējumu (SEC(2007) 1707, 11. lpp.).

39 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Cartesio* (112. punkts).

71. Es vēlos šeit atgādināt, ka šajā lietā ir apvienotas divas pārrobežu darbības, kas Ungārijas tiesībās ir atļautas un atzītas valsts līmenī: sabiedrības pārvietošana un sabiedrības reorganizācija par citu sabiedrības veidu ar tiesību pārņemšanu starp šīm divām sabiedrībām. Ungārijas tiesību normas tieši atļauj, ka pārvietošanu un reorganizāciju aptver viena darbība [40].

72. Es uzskatu, ka nediskriminācijas princips, kā to piemēroja Tiesa iepriekš minētajā spriedumā lietā *SEVIC Systems*, prasa, lai uzņēmēja dalībvalsts būtībā atļauj veikt sabiedrības pārrobežu atkaldibināšanu.

73. Uzņēmēja valsts drīkst, protams, likt sabiedrībai atjaunot visus nosacījumus, kas saskaņā ar valsts tiesībām ir piemērojami līdzīgās situācijās. Tomēr tā nevar piemērot valsts tiesību noteikumus, kas var radīt šķēršļus pārrobežu atkaldibināšanai tikai tāpēc, ka valsts sabiedrību tiesības neparedz šādu pārrobežu darbību. Tas it īpaši attiecas uz šķēršļiem saistībā ar kārtību, kādā ierakstāmas ziņas valsts komercreģistrā. Tiesa minētajā sprieduma lietā *SEVIC Systems* 30. punktā nolēma, ka dalībvalstī vispārējā veidā atteikt ierakstīt valsts komercreģistrā apvienošanos, ko veic šajā dalībvalstī nodibināta sabiedrība un sabiedrība, kura atrodas citā dalībvalstī, traucē īstenot pārrobežu apvienošanos, jo tādi primārie vispārējo interešu apsvērumi kā kreditoru, mazākumdalībnieku un darbinieku interešu aizsardzība, kā arī finanšu kontroles un komercdarījumu aizsardzības nodrošināšana, nav apdraudētas. Katrā ziņā šāda norma pārsniegtu to, kas ir nepieciešams, lai īstenotu minēto interešu aizsardzībai paredzētos mērķus.

74. Tāpēc, manuprāt, iepriekš minētā sprieduma lietā *Cartesio* 112. punktā norādītais nosacījums ir jāinterpretē tādējādi, ka pamata lietā uzņēmējai valstij bija iespēja piemērot valsts tiesību normas par sabiedrības ar ierobežotu atbildību dibināšanu un reorganizāciju un uzlikt *VALE Építési* pienākumus, kas šādos gadījumos ir paredzēti valsts tiesībās.

75. Tāpēc *VALE Építési* jāizpilda visi nosacījumi, ko nosaka valsts tiesību akti sabiedrībai ar ierobežotu atbildību, piemēram, par pamatkapitālu, [sabiedrības] dalībniekiem un statūtu saturu. Turklāt, lai pārbaudītu jaunās sabiedrības aktīvus un pasīvus, var prasīt abu sabiedrību grāmatvedības nepārtrauktību un dibināmās sabiedrības sākuma bilances atbilstību sabiedrības priekšteces noslēguma bilancei. Man arī šķiet, ka minētā dalībvalsts var prasīt, ka sabiedrības aktīvu un pasīvu inventarizāciju un pārbaudi veic revidents, lai nodrošinātu, ka tiek ievēroti noteikumi par pamatkapitālu.

76. Turklāt es, tāpat kā Komisija, uzskatu, ka dalībvalsts var arī paredzēt īpašu noteikumu piemērošanu pārrobežu situācijās tiktāl, ciktāl to attaisno šādu situāciju specifiskums, ja vien minētie noteikumi nav ne diskriminējoši, ne nesamērīgi. Tādējādi, ja saskaņā ar valsts tiesībām komercreģistrā ierakstītās ziņas ir piemērojamas labticīgām trešām personām un tām ir iedarbīgas sekas, vienlaikus izraisot valsts atbildību bez vainas neprecizitātes gadījumā, tad šie principi nav jāpiemēro citas dalībvalsts iestāžu sniegtajām ziņām, kuru neprecizitāti uzņēmēja dalībvalsts nevar pārbaudīt.

77. Tātad būtisks jautājums ir par to, vai dibināmā sabiedrība var prasīt, ka par tās tiesisko priekšteci tiek norādīta citas dalībvalsts sabiedrība. Man šķiet, ka uz šo jautājumu jāsniedz apstiprinoša atbilde, ja vien sabiedrība spēj pierādīt, ka izcelsmes dalībvalsts tiesību aktos ir atļauta tiesību pārņemšana. Es uzskatu, ka sabiedrības priekšteces aktīvu nodošana dibināmai sabiedrībai var notikt tikai saskaņā ar izcelsmes dalībvalsts tiesību sistēmu.

40 — Skat. Likuma par sabiedrību reģistrāciju 57. pantu.

78. Turpretī jautājumā par prasījumiem un citām sabiedrības priekšteces saistībām es piekrītu EBTA Uzraudzības iestādes viedoklim, kura uzskata, ka Ungārijas komercreģistrā norādi par sabiedrības tiesību pārņemšanu ieraksta, lai aizsargātu kreditorus, jo kopš iepriekš minētā sprieduma lietā *Cartesio* dalībvalsts sabiedrība var "pazust" bez likvidācijas. Uzņēmējas valsts tiesībās ir jāatļauj sabiedrībai paziņot, ka tai ir citas sabiedrības tiesību pārņēmējas statuss, un tas nozīmē, ka dibinātā sabiedrība pārņem visas priekšteces tiesības un pienākumus [41].

79. Tomēr visaptveroša tiesību pārņemšana nav iespējama, ja sabiedrības priekštece ir zaudējusi savu juridiskās personas statusu brīdī, kad tiek reģistrēta sabiedrības tiesību pārņēmēja. Šādā gadījumā priekšteces sabiedrības tiesības un pienākumi būs sabiedrībai bez juridiskās personas statusa vai [sabiedrības] dalībniekiem visiem kopā, vai pat katram atsevišķi. Šādā gadījumā sabiedrība nevar būt citas sabiedrības tiesību pārņēmēja. Tāpēc es uzskatu, ka šajā lietā Ungārijas iestādēm nav pienākuma atzīt *VALE Építési* par *VALE Costruzioni* tiesību pārņēmēju, ja vien *VALE Costruzioni* svītrošana no Itālijas komercreģistra nav tikusi iepriekš atcelta.

VI – Secinājumi

80. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es iesaku Tiesai uz *Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága* uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) LESD 49. pants un LESD 54. pants ir piemērojami sabiedrības pārrobežu atkaldibināšanas gadījumā, t.i., tad, ja sabiedrība, kas dibināta kādā citā dalībvalstī (izcelsmes dalībvalsts), pārceļ savu juridisko adresi uz citu dalībvalsti (uzņēmēja dalībvalsts) un šā iemesla dēļ tā tiek izslēgta no izcelsmes dalībvalsts komercreģistra, sabiedrības akcionāri apstiprina jauno dibināšanas aktu saskaņā ar uzņēmējas dalībvalsts tiesībām un šī sabiedrība lūdz to reģistrēt uzņēmējas dalībvalsts komercreģistrā saskaņā ar pēdējās minētās dalībvalsts tiesībām;

2) LESD 49. pantā un LESD 54. pantā netiek pieļauts tāds uzņēmējas dalībvalsts tiesiskais regulējums vai prakse, kas liedz sabiedrībai, kura ir dibināta saskaņā ar kādas citas izcelsmes dalībvalsts tiesībām, pārcelt savu juridisko adresi uz uzņēmēju dalībvalsti un turpināt tajā savu darbību tādas sabiedrības veidā, kas dibināta saskaņā ar šīs pēdējās dalībvalsts tiesībām, izņemot gadījumus, ja šis ierobežojums ir piemērojams nediskriminējošā veidā, tas ir pamatots ar primāriem vispārējo interešu apsvērumiem, tas nodrošina izvirzītā mērķa sasniegšanu un nepārsniedz šī mērķa sasniegšanai nepieciešamo;

3) sabiedrības pārrobežu atkaldibināšanas gadījumā attiecīgajai sabiedrībai reģistrācijas pieteikumā ar ticamiem pierādījumiem un apstiprinātiem apliecinošiem dokumentiem jāpamato, ka citā dalībvalstī dibināta sabiedrība ir atzīstama par tās tiesību priekšteci. Fakts, ka sabiedrība lūdz uzņēmējas dalībvalsts komercreģistrā ierakstīt minēto tiesību priekšteci, nav pietiekams iemesls, lai noraidītu tās pieteikumu ierakstīšanai komercreģistrā;

4) sabiedrības pārrobežu atkaldibināšanas gadījumā dalībvalstis var noteikt, ka ir jāpiemēro valsts tiesību normas par juridiskās adreses pārcelšanu, kā arī reorganizāciju valsts līmenī tiktāl, ciktāl tās ir piemērojamas nediskriminējošā veidā, ir pamatotas ar primāriem vispārējo interešu apsvērumiem, nodrošina izvirzītā mērķa sasniegšanu un nepārsniedz šī mērķa sasniegšanai nepieciešamo. Tomēr dalībvalstis var noteikt īpašu noteikumu piemērošanu pārrobežu situācijās, ja vien minētie noteikumi sabiedrībām, kas vēlas izmantot tiesības veikt uzņēmējdarbību, neuzliek lielāku slogu nekā juridiskās adreses maiņas vai reorganizācijas valsts līmenī gadījumā.

41 — Novērtējumā par šāda paziņojuma sekām nodokļu jomā jāņem vērā, pirmkārt, tiesību ļaunprātīgas izmantošanas novēršana un, otrkārt, Tiesas judikatūra par nodokļu šķēršļiem, kas ierobežo brīvību veikt uzņēmējdarbību.